

تلاشی نو در تفهین فقه طرّاحی

□ سید محمد باقر خرازی

مقدمه

۲- طول تاریخ فقهات شیعی در هند و گرافیک که در فقیهان و کاتبان ریزین البیت علیهم السلام بوده است، از مجموعه بسیار اصول و فروع فقهی برای تبیین موضوعات هنری گرافیک و طراحی برخوردار است. بنابراین می‌توان با استفاده از آن گنجینه‌های روایتی و کلامی، به بسیاری از پاسخهای سؤال‌های هنری دست یافت.

۳- آنچه در پیش روی ما می‌آید، بیان گوشه‌ای از چند انبساطی ولی دسته‌بندی شده از سؤالات هنری است. طراحان و محققان که امید دارند با آشنایی به مبانی فقهات دینی، بررسی تحقیقاتی پیرامون آنها را آغاز کرده و نتایج خویش را در اختیار مجله قرار دهند، تا نه تنها همگان از زحمات آنان استفاده کنند، بلکه بتوان با تبیین عصاره آن از مراجع حوزه دینی،

۱- اگر دین به معنای مرکب از معارف و حیاتی و احکام تشریحی است؛ و اگر هنر مانند ارزش و اعتبار معارف است، شناخت احکام دین ضروری است؛ و شناخت آن نیز نیازمند آشنایی با احکام دینی، فقهی آن هم بر روش استنباطی خاص است. اگر فقه دینی، دانشی مبتنی بر احکام دین شده از سوی شارع دینی برای بیان حکم خداوند در موضوعات گوناگون عینی و رفتاری مرتبط با وجود مکانات است؛ و اگر از این مبانی موضوعات رفتاری و زیبایی و هنر است؛ و اگر از برترین ابعاد هنرهای تجسمی است؛ و اگر رکن رکین هنرهای تجسمی، هنر گرافیک و طراحی است، پس شناخت فقهی آن نیز ضروری است.

فتاوی مورد نیاز را به دست آورد.

برای شناخت و تدوین فقه طراحی و فصل اول: مبانی

گرافیک، رعایت مراحل زیر ضروری است:

الف) سؤال‌یابی با توجه به گسترش روزافزون موضوعی و تفکیکی هنر طراحی و گرافیک. (ب) یافتن اصول کلی فقهی حکم بر فقه. (ج) یافتن اصول خاص مطبوعه از سوی شارع پیرامون طراحی و گرافیک. (د) از پیش عنوان موضوعات مطرح در قضایای دینی و مرتبه مقام موضوعات مربوط به طراحی و گرافیک. (ه) بهره‌گیری از فتاوی از اصول و قواعد علم اصول فقه. (و) بهره‌گیری حاصل از منابع حدیثی روایی. (ز) عنایت به فتاوی مشهور قدامی و معاصر شیعه. (ح) توجه به فقه فیرق اسلامی به عنوان متون قابل بهره‌برداری برای تبیین مفهومی روایات شیعی.

۱ - آیا طراحی نیز همانند سایر هنرها پذیر است، تا بتوان برای آن حکم بیان کرد؟ آیا احکام الهی برای طراحی محدود است و دینی نامطلوب است؟

۲ - آیا حرمت ذاتاً قابل بهره‌برداری برای معارف احکام دینی و احکام است؟ اگر آری، پس چرا تاکنون در بیان آن عرصه‌ها بهره‌گیری نشده است؟ اگر خیر، پس چگونه می‌توان از آن استفاده کرد، در چه مواردی چنین قابلیت ندارد؟

۳ - اگر بهره‌گیری از «معارف» برای توضیح معارف دینی نیز و بلکه به جهت وجوب ارشاد و تبیین «حکام» است، آیا بهره‌گیری از تصویر نیز «مجاز» است؟ در صورت وجوبی بودن، حکم آن چیست؟ آیا وجوب تعلیم و تعلم طراحی و گرافیک را می‌توان نتیجه گرفت؟

۴ - تفاوت‌های حکمی میان «بیان» گفتاری و بیان نوشتاری با طراحی چیست؟ آیا صدا و خط

نقشی در احکام مرتبط به مقام «بیان» دارد، یا آن که معیار، مطلق «بیان» است، چه این بیان به نحو گفتاری باشد یا نوشتاری و یا تصویری؟

طراحی و گرافیک چه عوارضی را به دنبال دارد؟
● اصل لزوم هدف‌مند بودن و لهو و لعب نبودن

۵ - آیا احکام وضعی دنیوی و اخروی مترتب بر بیان‌های نوشتاری و گفتاری است یا بیان تصویری نیز مترتب بر آن است؟

● اصل لزوم رعایت احترام انسان مسلمان
● اصل لزوم اصلاحی بودن بیان تصویری

تصویری نیز مترتب بر آن است؟
آنچه در پیش می‌دارید، به گوشه‌های

● اصل لزوم رعایت احترام انسان مسلمان
● اصل لزوم اصلاحی بودن بیان تصویری
فصل سوم: احکام اولی طراحی
بخش اول: به لحاظ موضوعات طراحی

هرچند اندیشه‌ها و عقاید گوناگونی شده از
سوالات مستفاد از تفقه طراحی و گرافیک

۱ - آیا کشیدن تصاویر انسانی جایز است؟ آیا تفاوتی در تصاویر کامل و ناقص وجود دارد؟

است. امید است محققان و آشنایان به
مبانی عقاید دینی بررسی تحقیقاتی

۲ - آیا تصویر کشیدن موجودات غیر انسانی که برای عمل هوش - همانند

پیرامون آنها انجام گرفته و نتایج خویش را
در اختیار مجله‌ها و نشریات آنها همگان

حک و جزا هستند، جایز است؟ آیا میان نقاشی و عمارت تفاوتی در موضوعات با

از زحمات آنان استفاده کنند، به بتوان با
تعیین عمارت از مراجع دینی است.

هوش و تفکر تفاوتی وجود دارد؟
۳ - آیا تصرف گرافیکی در تصاویر انسانی‌های

فتاوی مورد نیاز را به دست آورد.
فصل دوم: اصول حاکم فقهی بر طراحی و

زنده جایز است؟ آیا نیاز به اجازه دارد؟
۴ - آیا تصویری کردن آیات قرآنی و احادیث

گرافیک

نبوی، علوی و ولوی جایز است؟

۱ - اصول کلی حاکم بر فقه دینی در مورد

۵- آیا کشیدن تصاویر شاخصهای دینی همانند اهل البیت (علیهم السلام) جایز است؟ آیا تفاوتی میان تصاویر زنان و مردان آنان وجود دارد؟

۶- آیا جواز غیبت فساق، می تواند مجوز کشیدن تصاویر مستهجن و یا تمسخر آنان شود یا خیر؟

۷- آیا اصل عدم احترام گفتار مجوز برای بیان تصاویر از حقاقت رفتاری و... کفار شود، ولو محرک امور سهوانی شود؟

۸- آیا مقول «تصویر تشبیه به خالق» در مورد تصاویر سه بعدی جاری است؟ بخشش آن به لحاظ عمل طراحی

۱- آیا اصطلاح «معانی» ترجمه شده با الفاظ قرآنی به حکام ترجمه تفهیم قرآن در مورد تصاویر مجوز است؟

۲- آیا استناد به «تصویر سازی» در تصویرگری جایز است، ولو این سازد با امور خلاف واقع نیز همراه باشد؟

۳- آیا صرف گذشت زمان از وقایع و حوادث می تواند جواز پرده دری تصویرگری را به دنبال آورد؟

۴- گاه برخی از تصاویر نیاز به تصرف ذهنی بیننده دارد که از آن به تصاویر سه بعدی یاد می شود، آیا کشیدن تصاویر از موجودات زنده

فوق که طبیعتاً مقداری از پیدایش نقش به ذهن بیننده می بیننده وابسته است، جایز است؟ آیا

تصاویر مندرج در ذهن، تصاویری از موجود زنده را منعکس می کند؟ آیا اگر تصور تخیلی سبب پیدایش احساسات جنسی در تصاویر فوق شود، جایز است؟

۵- طراحی واکه از جنس مخمر جایز است؟ نگاه به آنها و عکس آن چه هنگام طراحی چگونه است؟

۶- آیا «سبب» در «سبب» فی الدین» در بیان گفتار حکام دین، می تواند در مورد بیان به کار آید یا صرف امکان

استناد و شروع از تصاویر حرمت زاست؟ ۷- آیا بهره گیری از وسایل و ابزارهایی که طراحی را پس از مدتی محو می سازد، جایز است؟ به عبارت دیگر «تاریخ مصرف» گذاردن برای تصاویر طراحی جایز است و یا آنکه

تولیدات خدماتی «تاریخ مصرف» ندارند؟

۸- آیا میان تولید طراحی و توزیع و مصرف

طراحی‌ها تفاوتی وجود دارد؟

برای طراحی از نظر شرعی پذیرفتنی است؟ در

صورت ناشناخته بودن تصاویر فوق، حکم

چگونه است؟

۹- در فرض حرمت کسب درآمد از راه

معارف اهل‌البیت (علیهم‌السلام) آیا کسب درآمد از

تصویری معارف اهل‌البیت (علیهم‌السلام) جایز است؟

۱۰- آیا نگهداری از چهره‌های زنده برای

کشیدن طراحی ولو با تصرف جزئی در آنها

جایز است؟ آیا به اجازة صاحبان

صاحبان معارف اهل‌البیت (علیهم‌السلام) تصاویر است؟

۱۱- آیا به نحو اشاعه طراحی کردن،

حکم دارد؟ آیا هر کار استخدامی مورد

اکراه شارع است؟

۱۲- آیا بهره‌گیری از سرگشته‌ها بدون اجازة

طراح در امور تبلیغاتی و اقتصادی جایز است؟

۱۳- آیا ضمان آفرین است؟

۱۴- آیا ضمان آفرین است؟

۱۵- آیا صرف امکان استفاده نامشروع

تصاویر حرمت‌زاست؟

۱۶- آیا بهره‌گیری از چهره‌های غیرمسلمان

که گاه سبب تحریک عواطف جنسی می‌شود،

۹- در فرض حرمت کسب درآمد از راه

معارف اهل‌البیت (علیهم‌السلام) آیا کسب درآمد از

تصویری معارف اهل‌البیت (علیهم‌السلام) جایز است؟

۱۰- آیا نگهداری از چهره‌های زنده برای

کشیدن طراحی ولو با تصرف جزئی در آنها

جایز است؟ آیا به اجازة صاحبان

صاحبان معارف اهل‌البیت (علیهم‌السلام) تصاویر است؟

۱۱- آیا به نحو اشاعه طراحی کردن،

حکم دارد؟ آیا هر کار استخدامی مورد

اکراه شارع است؟

۱۲- آیا بهره‌گیری از سرگشته‌ها بدون اجازة

طراح در امور تبلیغاتی و اقتصادی جایز است؟

۱۳- آیا ضمان آفرین است؟

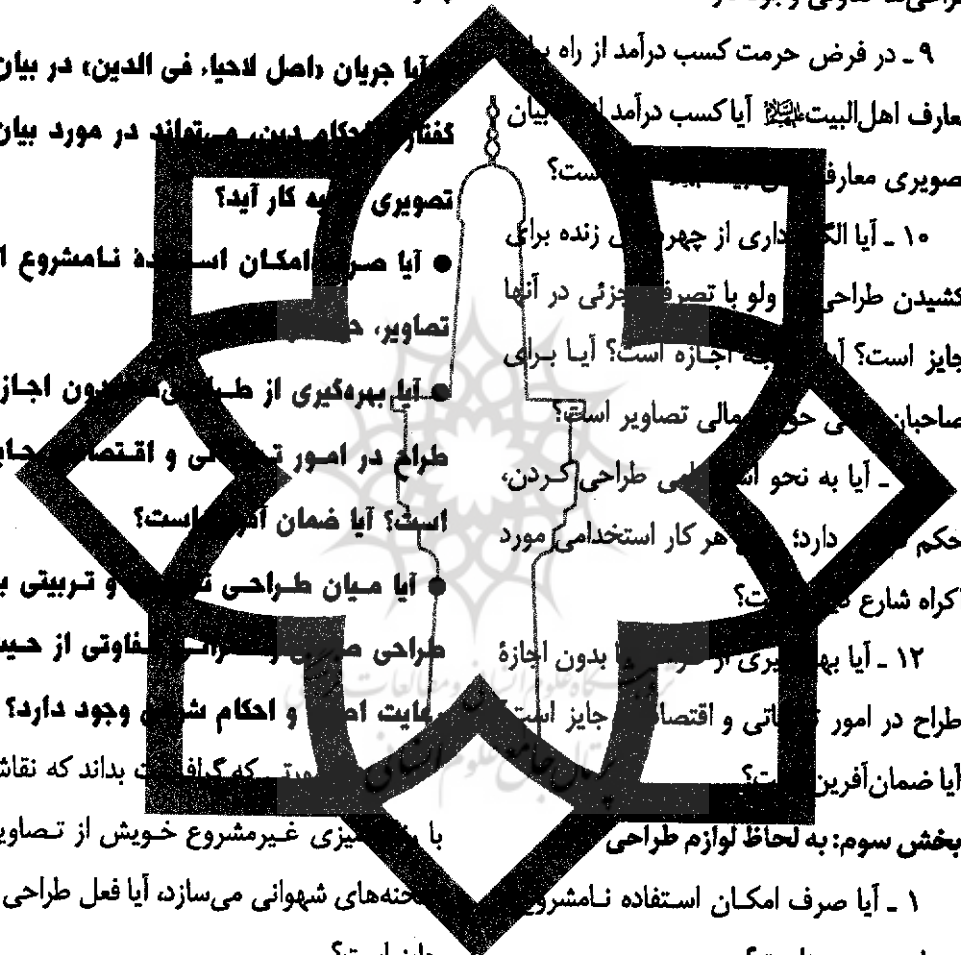
۱۴- آیا ضمان آفرین است؟

۱۵- آیا صرف امکان استفاده نامشروع

تصاویر حرمت‌زاست؟

۱۶- آیا بهره‌گیری از چهره‌های غیرمسلمان

که گاه سبب تحریک عواطف جنسی می‌شود،

۱- آیا میان طراحی به نحو «اتود» که تنها

فیزیولوژی حالات بدنی پیداست و نه چهره، با طراحی کامل تفاوتی در حکم وجود دارد؟ به عبارت بهتر، چهره‌پردازی است که در متون فقهی سبب حکم قرار گرفته است و یا آنکه

۳- طراحی برای امور حکومتی:

- طراحی عمرانی
- طراحی نظامی
- طراحی اطلاعاتی
- طراحی صنعتی

طراحی اتودی نیز باز برای حکم مهمی در جبهه واقع بوده است

۴- طراحی برای امور دین و احکام

۲- آیا میان انواع طراحی، طراحی واقعی و آن

۵- طراحی برای امور حکومتی

طراحی تخیلی، طراحی کاریکاتور و طراحی فانتزی از حیث اصول و احکام تفاوتی

دینی و شاخصهای آن

وجود دارد

۶- وجوب تهمت تخریبی برای معاندان و

آیا میان طراحی تخریبی و تخریبی با

۷- مطرح کردن منکر حکومتی جامعه و

طراحی صنعتی و عمرانی تفاوتی از حیث رعایت اصول

شرعی وجود دارد؟

۸- نقد طراحی در رسانه‌ها غیردینی

فصل چهارم: اهمیت ثانوی طراحی و گرافیک

بخش دوم: احکام تحریم نوین و حکومتی

بخش اول: احکام مهم ثانوی

موارد وجوبی طراحی و گرافیک مانند

۲- طراحی ایدائی

موارد زیر کدام است و چرا؟

۳- هتاک طراحی به انسان حقیقی، حقوقی و حکومت دینی

۱- طراحی از وسایل و ابزارهای قدرتی دشمن جهت ساخت آنها برای حکومت دینی

۴- طراحی خلاف عفت عمومی

۲- ارشاد و هدایت انسانها با تصاویر

۵- کپی برداری از تصاویر تحت مالکیت و یا و آلات موسیقی مطرب

۱۸ - خیانت بودن مفاد

۱۹ - ارتداد اور بودن

۲۰ - سرقت بودن

طغیان زا بودن در بعد اجتماعی

۲۲ -

۲۳ - غلبه بودن

۲۴ - تحریف و تعبیر بودن ہی دیگران

۲۵ - اهانت امیز بودن

۲۶ - فساد اور بودن

۲۷ - ناامید کننده بودن

۲۸ - دروغ بودن

۲۹ - رواج سخن چینی

۳۰ - فریب دهنده اور بودن

۳۱ - طعن از اماکن صنوع سیاسی و

تغش و تدلیسی بودن

۳۲ - روابط نامشروع آفرین بودن

۳۴ - قلبابی بودن

۳۵ - اختلاس آفرین بودن نسبت به نوع

کالا و یا رابطه ای اقتصادی □

۶- طراحی امدادی - چه طراحی عمرانی و

چه صنعتی - برای رشد توانمندی و علم

مخاربین با اسلام و مسلمین

۷- طراحی به اشخاص

۸- لعب و یا بازی بودن بنا سویری

۹- ذلت آفرین بودن طراحی و یا

محصولات برای اشخاص و یا جامعه یعنی

اغتشاش، تشویش، اضطراب آفرین

بودن تفاسیر برای روان فرد یا جامعه

دینی

۱۱- آرزوساز بودن به امور دینی

۱۲- دشمنی جاد کردن

۱۳- تفرقه افکنی

۱۴- تحریفگر و بدعت آفرین بودن

۱۵- شبهه اور بودن

۱۶- تجسسی بودن و افشاگرانه بودن از

امور شخصی

۱۷- تبلیغگر اشیاء حرام بودن همانند شراب